

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

چکیده مقالات

ششمین همایش ملی قرآن کریم سفینه النجاة عصر

باموضوع:

فرهنگ عفاف و حجاب

اردیبهشت ماه ۹۵

دیرخانه همایش

فهرست

.....	مقدمه	۴
.....	راهکارهای ترویج و گسترش عفاف در قرآن و روایات	۵
.....	تدوین راهکارهای اساسی در راستای توسعه متناسب حجاب و عفاف	۶
.....	بررسی و تدوین ابزار مناسب تبلیغاتی جهت توسعه حجاب و عفاف زینبی در جامعه	۸
.....	مستندات قرآنی و روایی عفاف و حجاب	۹
.....	معادل یابی معنایی واژه عفت در قرآن کریم	۱۰
.....	آثار روان شناختی و جامعه شناختی حجاب و عفاف	۱۱
.....	تفسیری بر حل تعارض بین عفاف و حجاب در قرآن و آزادی در فرهنگ	۱۲
.....	زمینه‌ها و عوامل گسترش بدحجابی در تاریخ و تمدن مسلمانان	۱۳
.....	بررسی فرهنگ حجاب و عفاف از منظر ادیان الهی	۱۴
.....	بررسی روشهای تربیتی جهت پیشگیری از بدحجابی با استفاده از آموزه‌های قرآنی و دینی	۱۵
.....	عوامل کابردی امر به معروف و نهی از منکر در حوزه حجاب	۱۶
.....	بازپژوهی «عفاف» در قرآن و روایات	۱۷
.....	زیبایی ظاهری و باطنی زنان از دیدگاه قرآن و روایات	۱۸
.....	حیا در فضای مجازی از منظر قرآن و روایات	۱۹
.....	بررسی مبانی لزوم و حدود رعایت حجاب از منظر فقه و حقوق اسلامی	۲۰
.....	واکاوی قرآنی زمینه‌های فردی بی‌عفتی در پسر و دختر	۲۱
.....	مطالعه و بررسی تأثیر و تأثر روانی و اجتماعی هویت، خود و دیگری بر مسأله عفاف و حجاب	۲۲
.....	حجاب زنان ایران باستان	۲۳

۲۴	حجاب اسلامی و حضور زن در اجتماع
۲۵	فطرت و پوشش زنان
۲۶	مصادیق عفاف در قرآن کریم
۲۷	بررسی عفاف حضرت مریم در اسلام و مسیحیت
۲۸	بررسی مسئله‌ی حجاب در شعر «دختر فکر بکر من» اثر آیت الله غروی اصفهانی
۲۹	راهکارهای اجرایی توسعه و ترویج فرهنگ عفاف و حجاب در دانشگاه
۳۰	راهکارهای اجرایی ترویج حجاب و عفاف در عصر حاضر
۳۱	پاسخ به برخی از شبهات دینی بودن حجاب و حجاب دینی
۳۲	نقش خانواده در گسترش فرهنگ حجاب و عفاف
۳۳	عوامل فردی بد حجابی
۳۴	حریم‌شناسی ارتباط زن و مرد از منظر قرآن کریم
۳۵	نقش خانواده در بدحجابی
۳۶	حجاب و عفاف در قرآن
۳۷	علل ضعف حجاب و عفاف و راهکارهای قرآن برای تقویت و نهادینه کردن آن
۳۸	تحلیلی بر تهاجم نظام استکبار جهانی بر عفاف و حجاب در کشورهای اسلامی
۴۰	تحلیل جامعه‌شناختی حجاب با تأکید بر بعد اعتقادی و پیامدی دینداری دانشجویان

مقدمه

ترویج فرهنگ عفاف و حجاب همواره بخشی عمده از رسالت انبیا، امامان معصوم (ع) و علمای دین بوده است. از آنجایی که اساس دین سعادت و نجات آدمی است و باور های دینی واحکام اخلاقی و فقهی در خصوص پوشش زن نیز با همین فلسفه و حکمت حکیمانه صادر گردیده است. زن با رعایت عفاف و حجاب اسلامی، به تهذیب و تزکیه نفس و ملکات نفسانی پرداخته و قرب الهی را برای خود فراهم ساخته و زمینه رشد معنوی مردان را هم فراهم می نماید. ضرورت معرفت و عمل به این دستور دینی تا آنجا است که در آیات بسیاری از قرآن کریم و روایات زیادی از معصومین (علیهم السلام) مردان و زنان دعوت به رعایت عفاف و حجاب گردیده اند. عمل به این تکلیف الهی زمینه رشد معنوی افراد جامعه را فراهم می آورد و راه بسیاری از رفتارهای غیر اخلاقی را مسدود می نماید. بر فرهیختگان و علمای دین لازم است در فرهنگ سازی این وظیفه دینی تلاش مضاعفی مبذول نمایند. در راستای این رسالت الهی دانشگاه شهید مدنی آذربایجان اقدام به برگزاری ششمین همایش ملی قرآن سفینه النجاة عصر با موضوع: فرهنگ عفاف و حجاب نموده است تا با استفاده از نتایج پژوهشهای اندیشمندان حوزوی و دانشگاهی قدمی در راستای نهادینه نمودن فرهنگ عفاف و حجاب بردارد. آنچه در پی می آید چکیده مقالات پذیرفته شده در این همایش ملی است امید است مورد استفاده عموم مردم مسلمان به ویژه دانشگاهیان قرار گیرد. اعضای کمیته علمی همایش عبارتند از:

دکتر سعید گراوند، دکتر سید محسن سیدی، دکتر منصور ایمانپور، دکتر سهراب حقیقت، دکتر صمد عبدالهیی عابد، دکتر حجت سلیمی، دکتر معروف علی احمدوند، دکتر کریم علیمحمدی، دکتر سیفعلی زاهدی فر، دکتر عبدالاحد غیبی، دکتر داود افقی، دکتر رقیه صادقی، دکتر سید احمد حسینی، حجت الاسلام رضا دهقان نژاد، دکتر سجاد دهقانزاده، حجت الاسلام طاهر کریم زاده، حجت الاسلام حسین نقدی، دکتر بهبود یاریقلی، دکتر رحیم یوسفی، دکتر تقی زوار، دکتر حسن یعقوبی، جناب آقای میرهادی میرمحمودی.

دکتر معروف علی احمدوند

با آرزوی توفیق الهی

دبیر علمی همایش

راهکارهای ترویج و گسترش عفاف در قرآن و روایات

◀ مه‌ری قبادی^(۱)

◀ فهیمه ممی پور^(۲)

عفت به معنای خویشستن داری، تسلط بر نفس و نقطه مقابل شهوت و شکم پرستی است که ریشه در فطرت آدمی دارد و ناشی از پاکی درونی انسان است. تا انسان از درون پاک و با تقوا نباشد نمی‌تواند در رفتار و اعمال، خویشستن دار باشد. عفاف می‌تواند بزرگترین پشتیبان و نیروی محرکه باشد که به توسعه و پیشرفت، شتاب دهد. علت اینکه دشمن در ترویج بی‌عفتی و بی‌بندوباری از هیچ فرصتی دریغ نمی‌ورزد این است که اگر جامعه آلوده به بی‌عفتی گردد، فساد و آلودگی فراوان شده و افراد به لابلالی‌گری و در نتیجه به بی‌تفاوتی کشیده خواهند شد و او می‌تواند بر فکر و فرهنگ و اقتصاد و سایر امور آن کشور مسلط شود. امروزه بشریت علی‌رغم دستیابی به تکنیک تمدن در پدیده شوم ابتذال و بی‌بندوباری، سخت حیران و سرگردان است که باعث دستیابی سرداران استکبار جهانی به اهداف سیاسی و اقتصادی خود شده است. می‌توان گفت که همه‌ی بی‌عفتی‌های موجود در دنیای امروز تحقیر کردن اصول عفاف و تقوای در امور جنسی است. برای کنترل شهوات راهکارهای بسیاری ارائه شده است. که اهم این راهکارها عبارتند از: تقویت و تثبیت ایمان و اعتقاد، ترغیب به حجاب و پوشش، ازدواج سنگر عفاف، و برنامه‌های دولت اسلامی برای اشاعه‌ی عفاف، که ما در این نوشتار درصددیم با ارائه‌ی راهکارهایی برای رسیدن به ملکه نفسانی عفاف که حاصل آن مصونیت و در نتیجه قرب و نزدیکی به خداوند خواهد بود؛ را از دیدگاه قرآن و روایات بررسی کنیم.

کلیدواژه‌ها: عفت، فطرت، ایمان، راهکارها

۱ - کارشناس ارشد علوم قرآن و حدیث، دانشگاه شهید مدنی آذربایجان

۲ - کارشناس ارشد علوم قرآن و حدیث، دانشگاه شهید مدنی آذربایجان

تدوین راهکارهای اساسی در راستای توسعه متناسب حجاب و عفاف بر اساس اندیشه های راهبردی امام موسی صدر

◀ جعفر علون آبادی^(۱)

حجاب به عنوان یک اصل و الگوی ارایه شده در دین اسلام معنای زیباشناختی دارد چرا که سلامت جامعه و اعتلای روحی، روانی افراد به برجسته‌سازی این الگو بستگی دارد. که نیازمند بررسی همه جانبه جهت توجه به خصوص زنان به فرهنگ صحیح حجاب و عفاف می باشد. امام موسی صدر نیز به مساله حجاب نظر ویژه و خاصی داشتند و بر اساس روحیه رافت اسلامی با مساله حجاب برخورد می کردند و ایشان دیدگاه آینده نگر و متفکرانه ای داشتند که در ادامه به مهمترین محورهای مد نظر امام موسی صدر در زمینه زن، حجاب و پوشش پرداخته شده است و بر اساس بیانات ایشان مهم ترین نقاط قوت، فرصت، ضعف و تهدید جامعه اسلامی در زمینه توسعه حجاب استخراج و بر اساس آنها، راهبردهای مختلف ارائه شده است. این پژوهش نیز بر اساس روشی تحلیلی-توصیفی و بهره گیری از منابع موجود در زمینه حجاب و عفاف و چگونگی توسعه فرهنگ آن در کشور بر اساس راهبردهای امام موسی صدر و نیز بررسی همه جانبه با استفاده از روش تحلیل SWOT اقدام شده است. نتایج حاکی از آن بود که مهم ترین نقطه قوت در این زمینه حضور بیشتر زن در جامعه و درگیر شدن در فعالیت های اجتماعی و درک حقایق مختلف در جامعه با امتیاز وزنی ۰,۶۰ بوده است. مهم ترین نقطه ضعف هم رواج تعبیر نادرست وابستگی شخصیت زن به حجاب ۰,۵۶ و مهم ترین نقطه فرصت برقراری رابطه انسانی، مهربانانه و جذاب با فرد بی حجاب با امتیاز ۰,۵۷,۶ و در نهایت مهم ترین نکته تهدید وجود دیدگاه های غضب آلود و افکار بسته در زمینه حضور زن در اجتماع با امتیاز وزنی ۰,۵۶ می باشد. بر همین مبنا مهم ترین استراتژی توسعه حجاب و عفاف بر اساس

نظرات، عملکردها و افکار امام موسی صدر برای جامعه امروزی ما همانا تدوین برنامه ریزی جامع در راستای حضور متناسب زنان در سطح اجتماع و استفاده از نیروی معنوی و جسمی آنها و تلاش برای برخورد انسانی با بدحجابان و برخورد متناسب با آنها در راستای نتایج سودمند بازگشتی و استفاده از مباحث قرآنی، دستورات آیینی و اسلامی در راستای روشن نمودن نقش حساس حضور زن در اجتماع و آثار و فواید آن و تفهیم هر چه بیشتر به افراد مغرض و غضب آلود می باشد.

کلمات کلیدی: توسعه، حجاب و عفاف، امام موسی صدر، استراتژی، SWOT.

بررسی و تدوین ابزار مناسب تبلیغاتی جهت توسعه حجاب و عفاف زینبی در جامعه

◀ فاطمه کریمی^(۱)

دین اسلام سفارش‌های زیادی در زمینه حجاب و عفاف نموده است که این امر اهمیت موضوع را رسانده و نیز اثرات بسیار مثبت زیادی در پی دارد. اسلام با فرهنگ پوشش و توجه به هویت انسانی، معنویت و جاذبه‌ی روحی و آرامش را در جامعه نمایان‌گر ساخته است. که نیازمند بررسی همه جانبه جهت توسعه فرهنگ حجاب و عفاف با ابزارهای مختلف به خصوص نوین بر اساس الگوهای اسلامی همچون زینب کبری(س) می باشد. این پژوهش نیز بر اساس روشی تحلیلی-توصیفی و بهره گیری از منابع موجود و استفاده از دو مدل تحلیل عاملی و خوشه ای با استفاده از نرم افزار SPSS می باشد به بررسی و تدوین ابزار مناسب تبلیغاتی جهت توسعه حجاب و عفاف زینبی در کشور پرداخته است. بر اساس نتایج حاصل از این پژوهش چنین برآورد گردید که در بین ایرانیان بهترین ابزار تبلیغاتی در درجه اول تبلیغات فضای مجازی یعنی وب سایت ها و اینترنت با میزان وزن ۰,۸۹۵۲۶۹، نقش مهمی را در این میان بازی می کند و می تواند مسیبات توسعه حجاب و عفاف زینبی را سبب گردد. در مرحله بعدی که به نظر نگارنده مهم تر از اولی می باشد تبلیغات دهن به دهن بوده که این امر مستلزم برنامه ریزی جامع، هدفمند و تبلیغات متناسب در سطح منطقه و جهان و کشاندن افراد به سوی اندیشه و چشاندن آنان از این اندیشه ناب بوده که خود زمینه جذب افراد دیگر خواهد شد.

کلمات کلیدی: حجاب و عفاف زینبی، اطلاعات، تبلیغات، اینترنت، تبلیغات دهان به دهان، تحلیل عاملی.

مستندات قرآنی و روایی عفاف و حجاب

◀ فاطمه گل فرشیچی^(۱)

حجاب و عفاف به عنوان دو ارزش در جوامع بشری و بویژه جوامع اسلامی مطرح است. این دو واژه همواره در کنار هم به کار برده می‌شوند. خداوند متعال نیز در قرآن کریم این دو واژه را ذکر کرده و تاکید خاصی به رعایت حجاب و عفاف به خصوص توسط زنان کرده است. پیامبر(ص) و امامان معصوم نیز توجه خاصی به مسأله عفاف و حجاب داشته و احادیث زیادی از ایشان در این زمینه ذکر شده است. حضرت زهرا (ص) نیز توجه خاصی به موضوع حجاب داشتند تا حدی که در برابر مرد نابینا نیز حجاب خود را رعایت می‌کردند. حضرت زهرا(ص) حتی نگران رعایت حجاب پس از مرگشان نیز بودند به طوری که به پوشیده و محفوظ بودن بدن خویش از دید نامحرم در هنگام حمل جنازه شان سفارش کرده بودند. ما در این مقاله به بررسی حجاب و عفاف از دیدگاه قرآن و احادیث پرداخته و سپس به بیان رابطه بین حجاب و عفاف می‌پردازیم.

کلمات کلیدی: حجاب- عفاف- قرآن- حدیث

معادل یابی معنایی واژه عفت در قرآن کریم

◀ دکتر علی صیادانی^(۱)

◀ دکتر صادق فتحی دهکردی^(۲)

◀ نادر محمدی^(۳)

قرآن کریم قانون زندگی بشر و راهنمای سعادت او در دنیا و آخرت است به همین خاطر هر آنچه را که برای رشد و تکامل انسان و کسب رضایت خداوند لازم است به او بیان کرده است. کلمه عفت از ریشه (ع ف ف) به معنای دوری کردن از رفتار، گفتار و پندار زشت و حرام می‌باشد. از نظر قرآن کریم انسان مومن باید از شرک، غیبت، بدی به والدین، ظلم و ستم، خوردن حق دیگران، اسراف، غرور و نخوت، کم‌فروشی، بدحجابی، نگاه پلید به نامحرم، دنیا دوستی و غفلت از آخرت، شراب و قمار، ربا، مسخره کردن دیگران و عیبجویی خودداری کند. از دیدگاه مکتب اسلام، شخص عقیف نه تنها در روابط مرد و زن بلکه باید در تمامی کارهای زشت و حرامی که قرآن کریم بیان کرده است، دوری کند. این مقاله با روش کتابخانه‌ای، در پی آن است که با توجه به معنای لغوی کلمه عفت، هر آنچه را که از نظر قرآن کریم باید انسان مومن و عقیف از آن اجتناب کند مورد تحقیق و تحلیل قرار دهد.

کلید واژه: قرآن، عفت، حرام، زشت، عقیف.

۱ - استادیار زبان و ادبیات عربی دانشگاه شهید مدنی آذربایجان.

۲ - استادیار زبان و ادبیات عربی دانشگاه تهران - پردیس فارابی.

۳ - دانشجوی دکتری زبان و ادبیات عرب دانشگاه تهران - پردیس فارابی: nader.mohammadi67@gmail.com

آثار روان شناختی و جامعه شناختی حجاب و عفاف

◀ دکتر حسن یعقوبی^(۱)

◀ بهناز حسین زاده خانمیری^(۲)

هدف از این پژوهش بررسی آثار روانشناختی و جامعه شناختی حجاب و عفاف است. حجاب و عفاف پدیده هایی چند بعدی است که از یک سو مقوله ای دینی و مذهبی به شمار می رود و از سوی دیگر پدیده های روانشناختی، اجتماعی، فرهنگی و حتی سیاسی می باشد. از نگاه روانشناختی حجاب به علت تاثیر زیاد آن در استحکام خانواده و تربیت فرزندان و به تبع آن در سلامت روان موثر است. و از زاویه ی دید جامعه شناختی، حجاب به مثابه رسانه ارتباطی نمادین و کنش اجتماعی است و موجب کنترل آسیب های اجتماعی و جلوگیری از گسترش مفسد و انحرافات اجتماعی است. در این پژوهش به بررسی مفهوم حجاب و عفاف و تمایز مفهومی آنها پرداخته شده و اشاره ای کوتاه به تاریخچه حجاب در جوامع بشری و نظرات مختلف آن شده است و در نهایت به بیان آثار روانی و اجتماعی و تاثیر آن در سلامت روان و اجتماع پرداخته شده است .

کلید واژه: آثار روانشناختی حجاب، آثار جامعه شناختی حجاب، حجاب و عفاف.

۱- دانشیار گروه روانشناسی دانشگاه شهید مدنی آذربایجان.

۲- دانشجوی کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی دانشگاه شهید مدنی آذربایجان(نویسنده مسئول)

تفسیری بر حل تعارض بین عفاف و حجاب در قرآن و آزادی در فرهنگ

◀ مهدی سلیمان دوست^(۱)

◀ ابوالفضل فتحی ورجوی^(۲)

نگارنده در این تحلیل نظری، قصد دارد ابتدا در زمینه کلی تفسیر عفاف و حجاب قرآن، ضرورت آثار اخلاقی فردی و جمعی و نقش سازنده ظاهری و باطنی آن بحث کند؛ سپس با درک علل کاهنده ارزش‌ها و هنجارهای مربوط به آن، در موازین عناصر فرهنگ به دنبال راهکارهای رشد متناسب و سازنده حدود قرآنی در مقابله با آفات مفسده برانگیز هتک و فحشا بر خواهد آمد. چنین هدفی می‌تواند بر پایه این فرضیه استوار باشد که، کشف ملکه اعتدال و طمانینه نفس در مواجهه با قوه غریزی شهوت، بدون نیاز به جبر و قهر بیرونی موجب شکوفایی بالفعل در اخلاق عفت می‌گردد تا مقدمه ترادف معنوی با ظاهر حجاب، قرار گرفته و در نتیجه از جمله لوازم معرفت درونی به حسن معروف و قبح منکر در روابط متعامل و متکامل زن و مرد و بر پایه عشق عفیف تفسیر شود. از سوی دیگر اثبات عدم تعارض بین آزادی بانوان در بهره برداری از الگوهای پوشش متنوع فرهنگی و حفظ حدود فقهی حجاب، با توجه به تفسیری تطبیقی پذیر از آزادی، امنیت و برابری کیفی حقوق، و نیز تشخیص نسبیت یا مطلقیت عفاف و حل افراط و تفریط متعارض با آن، در نیاز به پاسخگویی اعتدال‌گرایانه به مقتضات زمانی متجدد و متحول جامعه، اجتناب‌ناپذیر به نظر می‌رسد.

کلید واژه‌ها: قرآن کریم، فرهنگ، آزادی، فقه، عفاف و حجاب.

۱ - کارشناس ارشد ادیان و عرفان دانشگاه شهید مدنی آذربایجان

۲ - کارشناس ارشد ادیان و عرفان دانشگاه شهید مدنی آذربایجان

زمینه‌ها و عوامل گسترش بدحجابی در تاریخ و تمدن مسلمانان

◀ مریم پیری^(۱)

◀ خدیجه پیری^(۲)

در نظر به عوامل و زمینه‌های گسترش بی‌حجابی و بدحجابی ابتدا واژه‌ی حجاب در لغت و اصطلاح مورد بررسی قرار گرفت و به دنبال آن منظور از بی‌حجابی بیان شد تا روشن شود که آیا در شرع مفهومی به نام بدحجابی وجود دارد یا نه؟ در تقسیم‌بندی عوامل، نظر به اینکه این پدیده در میان مسلمانان پدیده‌ای نوظهور است و نقش عوامل بیگانه در آن قابل اغماض نیست از این رو عوامل به دو دسته کلی خارجی و داخلی تقسیم شد. در عوامل خارجی سعی بر این شد تا ریشه‌ی پیدایش این پدیده مورد بررسی قرار بگیرد و از سوی دیگر، تهاجمات خارجی که عمدتاً از سوی جامعه غرب القا می‌شود مورد واکاوی قرار گرفت. در عوامل داخلی نیز عواملی را که در داخل امم اسلامی موجب افزایش روند بی‌حجابی می‌شود بررسی گردید که در این راستا علل مختلفی نظیر عوامل فردی، اجتماعی، خانوادگی، فرهنگی و... از عواملی شناخته شد که به کمک عوامل خارجی در شیوع فرهنگ برهنگی نقش به‌سزایی داشته‌اند.

کلید واژه‌ها: بدحجابی و بی‌حجابی - عوامل خارجی - عوامل داخلی - نگرش غرب به زن - رسانه‌های جمعی

۱ - دانشجوی کارشناسی ارشد دانشگاه شهید مدنی آذربایجان
۲ - دانشجوی کارشناسی دانشگاه فرهنگیان، پردیس فاطمه الزهرا

بررسی فرهنگ حجاب و عفاف از منظر ادیان الهی

◀ فاطمه سرافروزه^(۱)

◀ حقیقه سرافروزه^(۲)

تمام ادیان آسمانی، حجاب و پوشش زن را واجب و لازم شمرده اند و جامعه بشری را به سوی آن دعوت کرده اند؛ زیرا لزوم پوشش و حجاب به طور طبیعی در فطرت زنان به ودیعت نهاده شده است و احکام و دستورهای ادیان الهی هماهنگ و همسو با فطرت انسانی تشریح شده است؛ پس در همه ادیان الهی پوشش و حجاب زن واجب گشته است. در ادیان زرتشت، یهودیت، مسیحیت و اسلام، حجاب زنان امری لازم بوده است. کتاب‌های مقدس مذهبی، دستورها و احکام دینی، آداب و مراسم و سیره عملی پیروان این ادیان الهی، بهترین شاهد و گواه اثبات این مدعاست. حتی از بررسی و مقایسه حد و کیفیت حجاب در ادیان مختلف استنباط می‌گردد که حجاب در ادیان دیگر، نسبت به اسلام از شدت بیشتری برخوردار بوده است. این مقاله به بررسی فرهنگ حجاب و عفاف در ادیان مختلف می‌پردازد.

واژه‌های کلیدی: حجاب، عفاف، زن، ادیان

۱ - دکترای آب و هواشناسی، آموزگار شاغل در آموزشگاه غیرانتفاعی راستان صوفیان

۲ - کارشناسی ریاضی، معاون فناوری شاغل در آموزشگاه یادبود شهدای تراکتورسازی

بررسی روش‌های تربیتی جهت پیشگیری از بدحجابی با استفاده از آموزه‌های قرآنی و دینی

◀ سکینه جعفریان^(۱)

◀ دکتر تقی زوار^(۲)

◀ دکتر رضا عبدی^(۳)

هدف این پژوهش بررسی روش‌های تربیتی، جهت پیش‌گیری از بدحجابی با استفاده از آموزه‌های قرآنی و دینی است. بدحجابی و عدم گرایش به حجاب مناسب و منطبق با هنجارهای اسلامی از مهم‌ترین مسائل امروزین جوامع اسلامی است و رعایت موازین اسلامی و پوشش مناسب یکی از مهم‌ترین دغدغه‌های کنونی جامعه ما است. البته حجاب و عفاف پیش از آن که یک مسأله فقهی و شرعی باشد یک فرهنگ است که نیازمند برنامه‌ریزی‌های بنیادین و طولانی مدت است. لذا این پژوهش به بررسی روش‌های تربیتی که می‌تواند به پیش‌گیری و درمان بدحجابی و گسترش فرهنگ عفاف و حجاب منجر شود، می‌پردازد. روش انجام پژوهش مروری- توصیفی است که با استناد به آیات قرآنی و متون دینی و به صورت کتابخانه‌ای اطلاعات مورد نیاز گرد آوری شده‌است. نتایج این پژوهش بیان‌گر آن است که روش‌های تربیتی جهت پیش‌گیری از بدحجابی را می‌توان در سه دسته شناختی، عاطفی و رفتاری تقسیم کرد.

کلید واژه‌ها: حجاب، بدحجابی، روش‌های تربیتی، پیش‌گیری، آموزه‌های قرآنی و دینی

۱ - دانشجوی دکتری برنامه ریزی آموزش از دور

۲ - استادیار دانشگاه شهید مدنی آذربایجان

۳ - استادیار دانشگاه شهید مدنی آذربایجان

عوامل کاربردی امر به معروف و نهی از منکر در حوزه حجاب

- ◀ دکتر اسماعیل ملکوتی خواه^(۱)
- ◀ دکتر بهجت یزدخواستی^(۲)
- ◀ الهام دارایی^(۳)

پژوهش حاضر عوامل مؤثر در کارآمدی امر به معروف و نهی از منکر در حوزه حجاب، مانند: احساس امنیت مخاطب، باورها و تربیت او، مقبولیت امر و نهی کننده و نیز ویژگی‌های شخصیتی او و روش‌های عملی امر و نهی را بررسی نموده است. این پژوهش به روش پیمایشی با انتخاب دانشجویان دانشگاه اصفهان به عنوان جامعه آماری صورت گرفت و به وسیله فرمول کوکران ۲۶۱ نفر به عنوان حجم نمونه جامعه مشخص برگزیده شدند. سپس اطلاعات لازم با اجرای پرسشنامه گردآوری شد و با بررسی عوامل کارآمدی امر به معروف و نهی از منکر در حوزه حجاب با استفاده از آزمون Pearson و Eta، اثبات گردید بین متغیر اثربخشی امر به معروف و نهی از منکر و مقبولیت امر و نهی، احساس امنیت مخاطب، خصوصیات امر و نهی، اعتقادات و تربیت مخاطب امر و نهی و روش‌های عملی در این حوزه رابطه معنادار و مستقیم برقرار است.

واژگان کلیدی: امر به معروف، نهی از منکر، حجاب، عوامل کاربردی

۱ - استادیار گروه معارف دانشگاه اصفهان

۲ - استادیار گروه علوم اجتماعی دانشگاه اصفهان

۳ - کارشناسی ارشد شیعه شناسی

بازی‌پژوهی «عفاف» در قرآن و روایات

◀ دکتر عباسعلی سلطانی^(۱)

◀ میثم شعیب^(۲)

فضیلت اخلاقی «عفاف» از مهمترین فضایل انسانی است که به عنوان عامل تعدیل‌کننده در برابر فزون‌خواهی شهوانی و کشش نفسانی مطرح است که از جایگاه رفیعی در آیات و روایات برخوردار است و حرکت در مسیر آن باعث رشد و کمال انسان است. این فضیلت اخلاقی دارای گستره وسیعی است و جنبه‌های مختلف زندگی بشر را فرا می‌گیرد که افراد در این ابعاد دعوت به رعایت این فضیلت شده‌اند؛ نمود آن هم در افکار و اندیشه و هم در رفتار است، که شامل تک‌تک اعمال بشری مانند گفتار، پوشش، زینت، نوع راه رفتن، خوردن و ... می‌گردد. عفاف فضیلتی است که متوجه نوع انسان بوده و اختصاص به جنس خاص یا زمان و مکان خاصی ندارد و انسان‌ها برای کمال باید در مسیر اعتدال حرکت کنند.

واژگان کلیدی: عفاف، تعفف، حجاب، فضائل اخلاقی، استحياء

۱ - دانشیار فقه و مبانی حقوق اسلامی دانشگاه فردوسی مشهد
۲ - دانشجوی دکتری فقه و مبانی حقوق اسلامی دانشگاه فردوسی مشهد

زیبایی ظاهری و باطنی زنان از دیدگاه قرآن و روایات

◀ صدیقه احمدی صادقیه^(۱)

◀ زهرا قاسم نژاد^(۲)

اهمیت به زیبایی و زینت ظاهر در جامعه کنونی ما مسئله‌ای است که روز به روز پررنگ‌تر شده و زنان بنابر خصلت ذاتی خود بیشتر به این مقوله می‌پردازند و در مواردی توجه به زینت و زیبایی ظاهر، زیبایی باطن و اهمیت به باطن را تحت شعاع قرار می‌دهد. در این مقاله برآن شدیم که از نگاه قرآن و روایات به بررسی زیبایی و زینت ظاهری و باطنی زنان بپردازیم تا بدانیم اسلام تا چه اندازه به زینت ظاهر و چه مقدار به باطن زیبا اهمیت داده است. با توجه به هدفی که بیان شد، نوشتار حاضر با روش توصیفی تحلیلی به بررسی آیاتی می‌پردازد که به هر دو جنبه زیبایی‌ها اشاره دارد. نتایج حاصل از پژوهش نشان می‌دهد از دیدگاه قرآن و روایات زیبایی‌های ظاهری و باطنی هر دو مورد تأیید است؛ اما زیبایی‌های ظاهری زن دارای محدوده‌ای است که باید این محدوده رعایت شود تا جامعه‌ای سالم از روابط انسانی همراه با عفت و حیا داشته باشیم. برخلاف عده‌ای که تصور می‌کنند حجاب مانع زیبایی است، اسلام حجاب و عفاف را منافی زیبایی‌های ظاهری زن نمی‌داند و اتفاقاً آیات و روایات متعددی زیبایی‌های ظاهری زن را شرط لازم یک زندگی موفق می‌دانند.

کلید واژگان: قرآن، روایات، زن، زیبایی ظاهری، زیبایی باطنی.

۱ - دانشجوی کارشناسی ارشد تفسیر دانشکده مطالعات تطبیقی شیراز

۲ - استادیار دانشگاه شیراز دانشکده الهیات و معارف اسلامی بخش علوم قرآن و فقه

حیا در فضای مجازی از منظر قرآن و روایات

◀ فاطمه رئیسی^(۱)

◀ دکتر زهرا قاسم نژاد^(۲)

فضای مجازی افق جدیدی است که زندگی انسان امروز را با تغییر و تحولاتی همراه ساخته است. استفاده از این فضای جدید، آموزش‌ها و مهارت‌های ویژه خود را می‌طلبد که بی‌توجهی به آن آسیب‌های جدی را به خانواده و جامعه وارد می‌سازد. در برخی موارد شاهد بی‌حیایی در فضای مجازی هستیم که پیامد آن افزایش بی‌عفتی و بی‌بندباری در جامعه و خانواده است. این مسأله در حالی رخ می‌دهد که فضای مجازی نیز جهانی جدید اما تابع قوانین واقعی و عینی است. پژوهش حاضر با روش توصیفی-تحلیلی از منظر آیات قرآن و روایات به بررسی حیا که یکی از هنجارهای اساسی در فضای مجازی است، می‌پردازد و به این نکته توجه می‌کند که عدم رعایت حیا چه تأثیراتی در نهاد خانواده و جامعه به جا می‌گذارد و چرا از دیدگاه قرآن حتی در فضای مجازی نیز، ملزم به رعایت حیا هستیم. نتایج حاصل از پژوهش نشان می‌دهد استفاده از علم و تکنولوژی روز مورد تأیید روایات و آیات قرآن است؛ اما آن چه در استفاده مهم است؛ رعایت ارزش‌ها است. از جمله ارزش‌ها که می‌تواند آثار سودمندی برای فرد و جامعه داشته باشد، حیا است که در فضای مجازی کارایی وسیعی دارد و پشتوانه این امر آیات متعدد قرآن و روایات معصومین علیهم السلام می‌باشد.

کلید واژگان: قرآن، حیا، روایات، عفت، فضای مجازی.

۱ - دانشجوی کارشناسی ارشد رشته تفسیر قرآن کریم، دانشکده مطالعات تطبیقی علوم قرآن شیراز

۲ - استادیار دانشگاه شیراز، دانشکده الهیات و معارف اسلامی، بخش علوم قرآن و فقه

بررسی مبانی لزوم و حدود رعایت حجاب از منظر فقه و حقوق اسلامی

◀ دکتر موسی زرقی^(۱)

◀ زهرا آیتی^(۲)

مسأله "حجاب" و پوشش از نظر فقه اسلامی از مسلمات است و آیات و روایات دلالت کننده بر این موضوع چنان است که جای هیچ شک و تردیدی را باقی نمی گذارد. هیچ یک از فقها در ضرورت آن تردیدی ندارند و در اساس وجوب پوشش زنان در برابر مردان، تشکیک نکرده اند. از سوالات اساسی در مورد حجاب آن است که حدود شرعی حجاب و کیفیت آن در خصوص وجه و کفین از نظر شارع مقدس چیست؟ مبانی فقهی و قانونی حجاب کدام اند؟ از این رو در مقاله حاضر تلاش گردیده با رویکرد تحلیلی - توصیفی به بررسی لزوم حدود حجاب شرعی در فقه و حقوق اسلامی در قالب: تعریف مفهوم "حجاب"، بیان و بررسی اقوال فقها در حدود و پوشش، بیان شرایط و کیفیت حجاب، بررسی مبانی فقهی حجاب شرعی: کتاب، سنت، اجماع، عقل، بررسی حقوقی حدود حجاب شرعی در ماده ۶۳۸ پرداخته و تجزیه تحلیل گردیده است. نتیجه پژوهش حاکی از آن است که حجاب از ضروریات اسلامی بلکه دستور صریح قرآن کریم است؛ که موارد استثناء وجه و کفین از حکم وجوب پوشش عمده اختلاف تفاوت دیدگاه ها بوده و افراد در این امر مکلف به تقلید از مراجع خود می باشند و در صورت عدم رعایت افزون بر آنکه کیفر و عذاب الهی به همراه دارد، عدم رعایت آن از نظر حقوقی رفتاری خلاف شرع محسوب می شود و ضمانت اجرای کیفری به همراه دارد.

کلیدواژه ها : حجاب شرعی، حدود حجاب، حجاب فقهی و حقوقی، وجه و کفین.

۱ - استادیار فقه و مبانی حقوق اسلامی و عضو هیئت علمی دانشگاه حکیم سبزواری

۲ - دانشجوی کارشناسی ارشد فقه و مبانی حقوق اسلامی، دانشگاه حکیم سبزواری

واکاوی قرآنی زمینه‌های فردی بی‌عفتی در پسر و دختر

◀ صدیقه زارع^(۱)

◀ دکتر زهرا قاسم نژاد^(۲)

به گواه کتب دینی و واقعیت‌های اجتماعی، زمینه‌هایی وجود دارند که در طول زمان باعث ارتباط دختر و پسر با یکدیگر می‌شوند و حیا و عفت را در جامعه کم‌رنگ می‌کنند. از آنجا که مشکلات ابتدا از فرد شروع می‌شود، مسأله‌ی بی‌عفتی دختر و پسر نیز از همین حوزه فردی شروع شده و در گستره جامعه قرار می‌گیرد. لذا در نوشتار حاضر، در بعد فردی به این زمینه‌ها که از مفهوم بعضی از آیات قرآن دریافت می‌شوند، در چهار حوزه، شناختی، روحی-روانی، حسی و رفتاری اشاراتی شده است که ضمن بررسی رهنمون‌های قرآن در آیات مورد نظر، چندین هشدار و نکته تربیتی که بی‌توجهی به آن‌ها می‌تواند در شکل‌گیری روابط نامناسب دختر و پسر نقش داشته باشد، به روش توصیفی تحلیلی تشریح و تبیین گردیده است.

کلید واژه: قرآن، زمینه‌های فردی، روابط نامشروع، بی‌عفتی، پسر و دختر.

۱ - دانشجوی کارشناسی ارشد تفسیر قرآن کریم دانشکده مطالعات تطبیقی قرآن شیراز

۲ - استادیار دانشگاه شیراز، دانشکده الهیات و معارف اسلامی، بخش علوم قرآن و فقه.

مطالعه و بررسی تأثیر و تأثر روانی و اجتماعی هویت، خود و دیگری بر مسأله عفاف و حجاب

◀ مهرداد آقایی^(۱)

◀ عفاف داغری^(۲)

یکی از مهارت های مهم که در انسان وجود دارد مسئله ی داشتن حجاب است که در زندگی شخصی و اجتماعی انسان نقش بسیار مهمی را ایفا می کند و در بسیاری از افراد جامعه بر روی شخصیت و هویت افراد تأثیر می گذارند و باعث تغییر و تحول ظاهری افراد می شوند. هویت فردی هر شخص در استعداد و شایستگی او تعریف می شود و هیجانات و ارزش های فردی را منعکس می سازد. هویت اجتماعی با برگرفتن جنبه های جمعی ارزش ها و هیجانات با ارجاع به یک گروه یا گروه های اجتماعی که فرد خودش را به عنوان یک عضو از آن می داند شناخته می شود. در این مقاله جامعه با لفظ «دیگری» و هویت فردی با عنوان «خود» ذکر شده و این دو ارتباطی تنگاتنگ در شکل گیری شخصیت ظاهری و باطنی انسان دارد. «حجاب و عفاف» مسئله مهمی است که در ساخت ظاهر و باطن و هویت افراد تأثیر بسزایی دارد و هدف از مطالعه حاضر بررسی تأثیر و تأثر «خود» و «دیگری» بر نوع حجاب افراد در جامعه است.

کلید واژه‌ها: خود، دیگری، هویت، حجاب و عفاف.

۱ - استادیار رشته زبان و ادبیات عرب، دانشگاه محقق اردبیلی
۲ - عفاف داغری، دانشجوی ارشد زبان و ادبیات عربی، دانشگاه محقق اردبیلی

حجاب زنان ایران باستان

◀ مجتبی اخوان ارملی^(۱)

◀ معصومه نعلچی

ریشه بیشتر انحرافات اخلاقی نسل جوان را باید در لابلاي افکار و اندیشه های آنان جستجو کرد. راهنمایی و آگاهی دادن به این نسل اهمیت فوق العاده ای دارد. یکی از مسائل مهم جامعه امروز ما، مسأله حجاب است که اندیشه های بسیاری را به خود مشغول داشته است. تا جایی که گروهی از مخالفان حجاب، پوشش زنان ایران را به دوران اسلامی نسبت داده و زنان ایران قبل از اسلام را بی حجاب معرفی کرده اند. از آنجا که عفت و حیا امری فطری است، انسان به صورت طبیعی پوشش را دوست دارد و از برهنگی گریزان است. لذا، از دوران های گذشته زنان پوشش داشته اند. شاهنامه فردوسی که کهن ترین سند تاریخی ایران باستان است زنان اصیل ایران را با حجاب معرفی کرده است. در این تحقیق که به روش پژوهش کیفی مبتنی بر رویکرد توصیفی و تحلیلی انجام خواهد شد، بعد از بررسی چگونگی حجاب پیروان ادیان و تمدن های قبل از اسلام، حجاب زنان دوره های ماد تا ساسانی را بررسی خواهیم کرد و با ذکر شواهدی از زنان آن دوره که در کتیبه ها بدست آمده است به این نتیجه خواهیم رسید که زنان اصیل ایران باستان پوششی داشته اند که از سر تا پا را می پوشانده است.

واژگان کلیدی: حجاب، پوشش، شاهنامه، ساسانی، ماد، اشکانی، هخامنشیان

حجاب اسلامی و حضور زن در اجتماع

◀ رضا، الهامی^(۱)

◀ مریم، احمدی آذر داش آتان^(۲)

یکی از مسائل مهمی که در همه‌ی اقوام و ملل وادیان وجود داشته و مورد نیاز فرد و جامعه است، مسأله‌ی حجاب و عفاف است. فرد و جامعه و خانواده برای داشتن تعادل روانی و آرامش و امنیت نیازمند حجاب و عفاف از جانب هردوی مرد و زن است، تا با عفت و حیای باطنی و حجاب ظاهری با معیارهای انسانی در سالم‌سازی فضای جامعه و ایجاد امنیت روانی در آن موثر باشند. البته این پوشش در اسلام نوعی ارزشگذاری است که خداوند به‌عنوان تاج کرامت برای انسان در نظر گرفته است و خواسته است در معاشرت افراد با یکدیگر ملاک ارتباط، انسانیت فرد باشد نه جنسیت او، و از آنجایی که اسلام دینی جامع و معتدل است به صفت فطری زن برای خودنمایی و جلوه‌گری توجه کرده و آن را به محیط خانوادگی و شوهر اختصاص داده است. ولی برای اینکه همین زن بتواند در جامعه حضور فعال و سالمی داشته باشد حجاب را برای او تشریح کرده است. در این نوشتار تلاش شده است به روش تحلیلی و تحقیق کتابخانه‌ای به این سؤالات پاسخ داده شود که: کیفیت حجاب اسلامی چگونه است و چگونه می‌توان با رعایت آن، از نقش اجتماعی زنان مسلمان نیز برخوردار بود و نتیجه گرفته شده است که منظور از حجاب اسلامی صرف پوشیدگی زن نیست، بلکه هدف اصلی از آن به خاطر این است که تمتعات مرد از زن به محیط خانه اختصاص یابد و ارزش زن حفظ شود، و از این رو حکومت اسلامی وظیفه دارد برای رساندن فرد و جامعه به سعادت، در اجرای این قانون الهی اقدام کند.

واژگان کلیدی: حجاب، ستر، فطرت، زن، جلباب، عورت

۱ - استادیار و عضو هیأت علمی گروه فقه و حقوق دانشگاه تبریز

۲ - دانشجوی کارشناسی ارشد فقه و مبانی حقوق اسلامی

فطرت و پوشش زنان

◀ لیلا کوشنده^(۱)

آیه‌ی ۵۹ سوره مبارکه احزاب، محور اصلی بحث در این نوشتار قرار گرفته است. خداوند متعال در آیه مزبور فلسفه و حکمت پوشش رابرای زنان و دختران پیامبر و زنان مؤمنه بیان می‌فرماید. از آنجا که حکمت پوشش در این آیه، با عنوان «شناخته شدن به عفت» و «محفوظ ماندن از اذیت و آزار هوسرانان» مطرح شده است، بر آن شدیم تا رابطه پوشش و حجاب کامل را با این حکم فطری یعنی «مطالبه تکریم و احترام از جانب افراد جامعه» مورد مذاقه و توجه قرار دهیم. در این آیه از لفظ حجاب به معنی پوشش سراسری استفاده شده است و در پایان آیه خداوند متعال می‌فرماید: در صورت رعایت این نوع پوشش و داشتن حجاب برتر که بیان کننده عفت صاحب آن می‌باشد، قطعاً نتیجه آن که همان جلب تکریم و احترام دیگران است محقق خواهد شد. نکته مهم بعدی پرداختن به این مسئله است که آیا مطالبه تکریم از دیگران جزو امور فطری است؟ اگر اینگونه است، چرا عده‌ای آن را رعایت نمی‌کنند؟ آیا فطرت آن‌ها کارکرد خود را از دست داده است؟ در پایان پس از تعریف فطرت و بیان ویژگی امور فطری، به دلایل انحراف انسان از فطرت پرداخته می‌شود.

واژگان کلیدی: فطرت، دین، حجاب، عفت، خودنمایی.

مصادیق عفاف در قرآن کریم

◀ محمد سبحانی یامچی^(۱)

◀ مهناز رفیع پور^(۲)

قرآن کریم آینه‌ی شفاف‌ی است که با نگاه کردن به آن سیرت پاک یا آلوده‌ی انسان روشن می‌شود. کسی که خواهان سعادت از بعد مادی و معنوی باشد، باید اعمال، رفتار، گفتار و پوشش خود را بر آیات قرآن عرضه کند. این کتاب مقدس جلوه‌های عفت انسان‌ها را بیان فرموده است و یادآور می‌شود که منظور از عفاف تنها پوشش ظاهری نیست بلکه پوشش و حجاب تنها یک بعد از ابعاد نتیجه‌ی عقیف بودن شخص به شمار می‌رود. ابعاد دیگری چون عفت در کردار، رفتار، نگاه و ... نیز از مصادیق آن به شمار می‌روند. با اینکه عفت شامل مردان و زنان می‌شود اما به نظر می‌رسد که در مورد زنان بیشتر جلوه می‌دهد و در مورد مردان، غیرت اجتماعی نمود بیشتری دارد. با رعایت عفت و حیا در زنان و غیرت اجتماعی در مردان جامعه سالم و بدور از مفاسد اخلاقی خواهد بود.

واژگان کلیدی: قرآن، عفاف، غیرت، پوشش، زن، مرد.

۱- استادیار و عضو هیئت علمی دانشگاه علوم و معارف قرآن کریم دانشکده علوم قرآنی مراغه

۲ - دانشجوی کارشناسی ارشد رشته علوم قرآن مجید دانشکده علوم قرآنی مراغه

بررسی عفاف حضرت مریم در اسلام و مسیحیت

- ◀ دکتر علی غفاری^(۱)
- ◀ دکتر بهمن زاهدی^(۲)
- ◀ سعیده ملاحمدی دستجردی^(۳)

عفاف و میل به پوشیدگی از اموری است که فطرتا در وجود هر انسانی نهادینه شده است و از ارزشهای اخلاقی است که در تمامی ادیان مورد توجه قرار گرفته است. الگوپذیری تأثیر بسیار عمیقی در فرد و جامعه می‌گذارد زیرا الگو یکی از روشهای مهم در سازندگی است. در هر دینی متناسب با آموزه‌های دینی الگوهایی برای پیروان آن دین معرفی می‌شود که یکی از الگوهای برجسته‌ی عفت و پاکدامنی در اسلام و مسیحیت حضرت مریم (س) می‌باشد که بدون تردید هر قدمی در امر شناخت ایشان ما را در الگوپذیری از آن بانوی مقدس مصمم تر خواهد ساخت. یکی از بهترین روشهای شناخت شخصیت و جایگاه حضرت مریم مقایسه‌ی منابع اسلامی با منابع مسیحی می‌باشد. لذا به دلیل اهمیت و جایگاه ویژه‌ی ایشان در بحث عفاف و تقوا هدف این نوشتار بررسی جایگاه عفاف حضرت مریم در منابع اسلامی و مسیحی می‌باشد که با روش تحلیلی و استفاده از منابع کتابخانه‌ای و اینترنتی مرتبط با موضوع به توصیف و تبیین موضوع پرداخته شده است.

واژگان کلیدی: حضرت مریم، اسلام، مسیحیت، قرآن، انجیل

۱ - عضو هیئت علمی دانشگاه محقق اردبیلی

۲ - عضو هیئت علمی دانشگاه محقق اردبیلی

۳ - دانشجوی کارشناسی ارشد رشته‌ی عرفان اسلامی دانشگاه محقق اردبیلی

بررسی مسئله‌ی حجاب در شعر «دختر فکر بکر من» اثر آیت الله غروی اصفهبانی بر اساس نظریه‌ی ادبی «سبک بلند پایه» لانجاینس

◀ دکتر ابولفضل رمضانی^(۱)

◀ الهام فایدئی^(۲)

شعر معروف آیت الله غروی اصفهبانی با عنوان «دختر فکر بکر من» که آن را به مناسبت تولد حضرت صدیقه طاهره (س) در وصف دخت گرامی حضرت ختمی مرتبت، بانوی نمونه‌ی زنان مسلمان در عفت و پاکدامنی سروده، از تعالی کلام و ارزش والای ادبی برخوردار است. او با بیانی محکم و اصیل، با بهره‌گیری از کلمات مناسب و استفاده‌ی به‌جا از آرایه‌های ادبی، به مدح و ثنای ساقی کوثر می‌پردازد. سبک رفیع، عمق معانی و احساسات شدید در این اثر ماندگار، از مقام شامخ آیت الله غروی و والا بودن اندیشه و کلام متعالی او حکایت دارد. نوشتار حاضر بر آن است که با استفاده از رهنمودهای لانجاینس (Longinus) درباره‌ی ویژگی‌های سبک بلند پایه، جایگاه والای این شعر ادبی، اخلاقی و عرفانی را تبیین نماید.

واژگان کلیدی: «دختر فکر بکر من»، اندیشه‌ی متعالی، سبک بلند پایه، عفت و حجاب، فاطمه‌ی زهرا (س)، لانجاینس، آیت الله غروی اصفهبانی

۱ - استادیار گروه زبان و ادبیات انگلیسی، دانشگاه شهید مدنی آذربایجان؛ Email: ramazani57@yahoo.co.uk

۲ - دانشجوی کارشناسی زبان و ادبیات انگلیسی، دانشگاه شهید مدنی آذربایجان؛ Email: elham.faydei@yahoo.com

راهکارهای اجرایی توسعه و ترویج فرهنگ عفاف و حجاب در دانشگاه

◀ طاهر کریم زاده^(۱)

عفاف، ملکه ای نفسانی است. تمام انسان ها فارغ از جنسیت، دین و فرهنگ خود، ذاتا تمایل به عفت دارند. از جمله نمودهای عفاف در ظاهر افراد، پوشش و حجاب مناسب است که رعایت این امر یکی از واجبات و ضروریات انکارناپذیر دین اسلام به شمار می رود. لذا همه مسلمانان هم به دلیل تمایل فطری و هم به خاطر دستور صریح قرآن کریم و تأکیدات مکرر پیامبر اکرم (ص) و اهل بیت معصومین (ع) نسبت به این مسأله مهم، باید حدود حجاب اسلامی را رعایت کنند. ولی در کمال تأسف هر روز شاهد کم رنگ شدن بیش از پیش این حکم الهی در جامعه به خصوص در بین جوانان و دانشجویان هستیم. تحقیق پیش رو پس از بررسی آیات حجاب در قرآن کریم به عوامل گسترش بدحجابی در جامعه و پس از آن راهکارهای اجرایی ترویج این اصل ضروری در بین دانشگاهیان پرداخته و بیست و پنج پیشنهاد عملی در این مورد ارائه کرده است.

کلیدواژه ها: حجاب، عفاف، پوشش، دانشگاه، دانشجو

راهکارهای اجرایی ترویج حجاب و عفاف در عصر حاضر

◀ دکتر علی غفاری^(۱)

◀ دکتر بهمن زاهدی^(۲)

◀ لیلا بنده^(۳)

تمامی انسان ها چه در جوامع دینی یا غیر دینی همواره حجاب و پوشش داشته اند که عامل آن حیا و عفاف است که در فطرت انسان ریشه دارد، دین مبین اسلام نیز با وضع حجاب حد و حدود آن را مشخص کرده است. مسئله حجاب یکی از جنجالی ترین مسائل دیروز و امروز است؛ مسئله ای که در گذر زمان دچار فراز و نشیب های زیادی شده است. بر اثر نفوذ فرهنگ های غلط و بیگانه از مسیر اصلی و اسلامی خود منحرف گشته و به فرهنگ برهنگی انجامیده است. بر این اساس در این نوشتار با روش تحلیلی و توصیفی منابع مربوط با حجاب و عفاف بر آن شده ایم در حد امکان راهکارهای ارائه دهیم تا جامعه ای ایمن و محیطی سرشار از آرامش و آسایش داشته باشیم لذا تلاش در تبیین معقول و خردپذیر حجاب برای نسل های امروزی و قشر فرهیخته و اهل تفکر امری حیاتی برای عصر حاضر است.

کلمات کلیدی : حجاب ، عفاف، راهکارها، ترویج.

۱ - عضو هیئت علمی دانشگاه محقق اردبیلی

۲ - عضو هیئت علمی دانشگاه محقق اردبیلی

۳ - دانشجوی کارشناسی ارشد دانشگاه محقق اردبیلی

پاسخ به برخی از شبهات دینی بودن حجاب و حجاب دینی

◀ معروفعلی احمدوند^(۱)

◀ سمیه طاهری^(۲)

در عصر حاضر به لحاظ پیشرفت بشر در صنعت و دانش و توسعه گسترده اطلاعات و اخبار، شبهات پیرامون مسأله حجاب نیز جدید تر و همگام با دانش بشر پیچیده تر شده است. در این نوشتار برآنیم تا ایراد و اشکال هایی را که از زاویه های گوناگون بر مسأله حجاب وارد آمده را مورد نقد و تأمل قرار دهیم. این شبهات در این مقاله به دو بخش: شبهات درباره دینی بودن حجاب و شبهات درباره حجاب دینی تقسیم می شوند و در بخش اول به پنج شبهه پرداخته و در بخش دوم هفت شبهه را مورد نقادی قرار می دهیم. در مجموع معتقدیم حجاب یک امر فطری بوده و مورد قبول همه ملل و همه ادیان الهی می باشد و شبهات وارد آمده نیز همه در پی نادیده گرفتن این امر بوده که نشانگر ناسازگاری فطرت آدمی با آزادی های بی حد غریزه جنسی است. تحدید و مهار کردن این آزادی با حفظ حجاب امری لازم و مطلوب و ضروری به نظر می رسد.

کلمات کلیدی: حجاب، بی حجابی، شبهات در مورد حجاب، اسلام

۱ - استادیار گروه فلسفه و حکمت اسلامی دانشگاه شهید مدنی آذربایجان

۲ - کارشناسی ارشد فلسفه و کلام اسلامی

نقش خانواده در گسترش فرهنگ حجاب و عفاف

- ◀ دکتر علی غفاری^(۱)
- ◀ دکتر بهمن زاهدی^(۲)
- ◀ سعیده ملاحمدی دستجردی^(۳)

یکی از مهمترین موضوعاتی که در جهان امروز مطرح است موضوع حجاب و عفاف می‌باشد و این دو اصل از ارزشهایی هستند که با قوام و استحکام بنیان خانواده همراهند. بدون تردید خانواده به عنوان یکی از نهاد های اساسی در انتقال ارزشها به جوانان همواره مورد تأکید است بنابراین باور و اعتقاد به حجاب و عفاف باید از درون خانواده به نسل آینده آموزش داده شود. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که حجاب و عفاف ارتباط مستقیمی با تربیت و پرورش انسان دارد و خانواده نیز اولین و مهمترین نهاد اجتماعی است که در این زمینه بیشترین مسئولیت را برعهده دارد. در پژوهش حاضر تلاش می‌شود تا نقش خانواده در ترویج و نهادینه کردن فرهنگ حجاب و عفاف به فرزندان به طور اجمالی مورد بررسی قرار گیرد و نیز راهکارهایی برای گسترش حجاب و عفاف مطرح شده است. روش تحقیق در این نوشتار توصیفی تحلیلی می‌باشد که جمع‌آوری اطلاعات به صورت کتابخانه‌ای و فیش برداری از منابع اصلی انجام گرفته شده است و در تشریح و توضیح نظرات خود از نتایج و یافته‌های پژوهشی سایر نویسندگان نیز استفاده نموده‌ایم.

واژگان کلیدی : حجاب ، عفاف ، خانواده ، والدین ، فرزندان

۱ - عضو هیئت علمی دانشگاه محقق اردبیلی

۲ - عضو هیئت علمی دانشگاه محقق اردبیلی

۳ - دانشجوی کارشناسی ارشد رشته ی عرفان اسلامی دانشگاه محقق اردبیلی

عوامل فردی بد حجابی

◀ صمد عبداللهی عابد^(۱)

◀ ناصر حمزه پور^(۲)

حجاب یک امر فطری است و عملکرد انسانها در طول تاریخ و داشتن پوشش مناسب برای زن و مرد، نشانگر فطری بودن آن است. بدین جهت است که علت پدیده بی حجابی را باید در عوامل فردی و اجتماعی جستجو کرد که بشر را از این مسیر مستقیم فطری بدور داشته است. هر پدیده‌ای، عواملی دارد که بدحجابی و بی حجابی نیز مستثنا از آن نیست. و برای این پدیده، می‌توان عوامل فردی و اجتماعی را دخیل دانست که در این مقاله به عوامل فردی آن پرداخته می‌شود که عبارتند از عوامل شناختی، سستی ایمان، کاهش قبح بدحجابی، کم رنگی تعلق به فرهنگ خودی، بحران های هویتی، وسوسه های شیطانی، علل بیولوژیکی یا روانی که در غالب انسانها خود را نشان می‌دهد؛ از قبیل نیاز به احترام، اشتیاق به پسندیدگی، کشف دنیای اسرارآمیز درون، ستیزه جویی با جامعه و گریز از تحقیر که با تلاش برای اثبات استعدادها و حضور در حوزه فعالیت مردان و شبیه شدن به مردان خود را نشان می‌دهد. سلطه جویی بر مرد و تلافی و آزاررسانی نیز از عوامل بیولوژیکی و روانی بدحجابی است. از عوامل دیگر فردی بدحجابی، تلاش برای آشنا شدن با دنیای اسرارآمیز مردان، و جلب توجه آنان، و خودآزمایی استقلال فکری، و آزمودن توانایی خود، و کسب موقعیت برای جبران کمبودها، تکبر و تفاخر، زیبایی طلبی، و لذت جویی، و ابراز وجود است که به جهت عدم اعتماد به نفس و تلاش برای جستجوی شخصیت، و دگر آزاری، و تمایل به نوگرایی انجام می‌پذیرد. بلوغ زود رس، اختلال های جسمانی نیز می‌تواند از عوامل فردی بدحجابی باشد. جهل و ناآگاهی از عوامل اساسی این پدیده می‌باشد.

واژگان کلیدی: حجاب، بی حجابی، بد حجابی، عوامل فردی

۱ - دانشیار دانشگاه شهید مدنی آذربایجان
۲ - عضو هیات علمی دانشگاه شهید مدنی آذربایجان

حریم‌شناسی ارتباط زن و مرد از منظر قرآن کریم

◀ رضا دهقان نژاد^(۱)

حریم‌نگهداری زن و مرد در ارتباطات عام اجتماعی، افزون بر آنکه یک نیاز فطری و ضرورت عقلی است؛ از مفاهیم ارزشی، اخلاقی و اجتماعی قرآن کریم می‌باشد و بدون تردید پایبندی به این مسئله، مانند معارف دیگر سعادتبخش قرآن کریم یکی از عوامل مهم و انکارناپذیر پیشرفت افراد به ویژه در عصر حاضر در همه ابعاد زندگی اجتماعی و به تبع آن موجب پیشرفت جامعه خواهد بود. از این روی در این مقاله حریم‌شناسی ارتباط زن و مرد نامحرم را از نگاه آیات قرآن کریم مورد بررسی قرار دادیم. در ابتدا اشاره‌ای کوتاه به دیدگاه‌های مطرح شده در این زمینه نموده ایم و سپس فلسفه حریم‌نگهداری و محدودیت در روابط عام اجتماعی میان زن و مرد نامحرم را در شش عنوان با استفاده از آیات متعدد قرآن کریم و تفاسیر معتبر استخراج نمودیم، و در مرحله بعد محدودیت به لحاظ انواع روابط (روابط دیداری، شنیداری، لمسی، عاطفی و روابط جنسی)، را با استفاده از این کتاب آسمانی که اقیانوس بیکران حقایق و سرچشمه جوشان معارف اسلامی است و همچنین کلام مفسران گرانقدر به طور خلاصه مورد بررسی و مطالعه قرار دادیم.

کلیدواژه‌ها: قرآن کریم - حریم‌شناسی زن و مرد - روابط اجتماعی - محدودیت - عفت - حیا.

نقش خانواده در بدحجابی

◀ صمد عبداللهی عابد^(۱)

◀ ناصر حمزه پور^(۲)

حجاب که قانون الهی و واجب از جانب همه ادیان؛ از جمله اسلام است، به معنی پوشش است که برای آقایان و خانم‌ها لازم است که برای در امان ماندن از آسیب‌های عمل نکردن به آن، در حفظ آن، کوشا باشند. حجاب در زن‌ها از اهمیت بیشتری برخوردار است؛ چراکه زنان ضمن داشتن جاذبه زیاد، آسیب‌پذیری‌شان نیز زیاد است که باید برای صیانت خود از آن آسیب‌ها، پوشش بیشتری نسبت به آقایان داشته باشند. حجاب در فطرت انسان‌ها نیز نهاده شده است و جز افراد خودبین و زیاده‌خواه، کسی سراغ بدحجابی و بی‌حجابی و تبرج نمی‌رود. تربیت در این راستا می‌تواند دختران را در مسیر حجاب فطری‌شان حفظ کند که خانواده در این خصوص نقش اولیه را دارند. تربیت نامطلوب خانواده از عوامل بدحجابی است که مادر در این میان می‌تواند نقش مثبت و یا منفی داشته باشد. همسران نیز با عدم محبت، عدم آراستگی، و ضعف غیرت می‌توانند موجبات بدحجابی زنان را فراهم سازند. از جمله عوامل دیگر بدحجابی این است که مادران باحجاب به جهت نتوانستن در الگوشدن در امور مختلف، مورد پذیرش دختران قرار نمی‌گیرند و حجاب را نیز از آنها اخذ نمی‌کنند. گاهی اعضای خانواده و یا فامیل دور و نزدیک نیز به جای ترغیب دختران و زنان به حجاب، آنها را به بدحجابی سوق می‌دهند که در فامیل می‌تواند به جهت سواستفاده‌های بصری و یا روشنفکری‌نمایی تحقق‌پذیرد. مطلب دیگری که در تعلیم و تربیت از جانب پدر و مادر و مربیان باید مورد توجه قرار گیرد، این است که نباید به افراد تلقین بی‌بند و باری کنند که این امر موجب شکسته شدن حریم‌ها و جری شدن در بدحجابی خواهد شد.

واژگان کلیدی: حجاب، بی‌حجابی، بدحجابی، خانواده

۱ - دانشیار دانشگاه شهید مدنی آذربایجان

۲ - عضو هیات علمی دانشگاه شهید مدنی آذربایجان

حجاب و عفاف در قرآن

◀ حمید محمدی راد^(۱)

◀ مرحمت سلیمانی^(۲)

قرآن، این کتاب انسانساز و هدایتگر، برنامه کامل زندگی مسلمانان است، و همانطور که پیامبر بزرگوارمان فرموده‌اند، اگر مورد تاسی قرار گیرد مایه سعادت خواهد شد. اگر واقعا برنامه‌های تربیتی قرآن به طور دقیق و ظریف استخراج شوند می‌توانند الگوها و متدهای تربیتی برای انواع نهادهای مرتبط با مقوله تعلیم و تربیت قرار گیرند که موفقیت آنها تضمین شده است. مقوله عفاف و حجاب از جمله مسایل مهم و پرچالش امروزی است که تحت تاثیر برنامه‌های مخرب غرب، دستخوش تغییر قرار گرفته و از حدود شرعی و اسلامی خود دور شده است، و اگر نهادهای مربوطه چاره‌ای نیندیشند و برنامه سامان یافته‌ای برای اعاده حیثیت اسلامی عفاف و حجاب تدبیر نکنند، حتماً غرب برنامه دقیق خود را برای پیاده کردن فرهنگ منحط خود به اتمام خواهد رساند، و اینجاست که دیگر نمی‌توان هویت جوان اسلامی را به او برگرداند. قرآن کریم از همان آغاز ظهور مسئله عفاف و حجاب را مورد توجه قرار داده و آیات زیادی در این زمینه نازل شده است، آیات عفاف و حجاب به تعداد زیاد هم در سوره مکی و هم در سوره مدنی وجود دارد که به دلیل محدودیت این نگاشت، در اینجا به روش توصیفی - تحلیلی فقط به بررسی آیات عفاف و حجاب در سوره مدنی پرداخته ایم که در این آیات به دلیل افزایش قدرت اسلام و جهت استقرار و اجرایی شدن احکام شدت و حدت می‌بینیم، یعنی مسئله عفاف و حجاب به صورت الزام و اجبار تشریح می‌شود، و برای اعمال منافی عفت مجازات و حد تعیین می‌شود، و برای حفظ عفت عمومی راهکارهایی ارائه می‌شود تا علاوه بر حفظ ارزش و کرامت فردی، امنیت اجتماعی نیز تامین گردد.

واژگان کلیدی: قرآن، عفاف، حجاب، سوره مدنی.

۱ - استادیار و عضو هیئت علمی دانشکده علوم قرآنی مراغه

۲ - دانش‌آموخته کارشناسی ارشد دانشکده علوم قرآنی مراغه

علل ضعف حجاب و عفاف و راهکارهای قرآن برای تقویت و نهادینه کردن آن

◀ کریم علی محمدی^(۱)

◀ وهاب بدری آذغان^(۲)

با توجه به توصیه و تأکید قرآن کریم و ائمه معصومین -علیهم السلام- به ویژه به پیروان دین مبین اسلام مبنی بر حفظ عفاف و پاکدامنی به عنوان یک ارزش والای دینی و اخلاقی و از آنجا که در مسیر حراست و حفاظت از این ارزش دینی همانند سایر ارزش‌ها، موانع و آفت‌های متعددی وجود دارد؛ لذا انسان می‌تواند با بهره‌گیری از قرآن و عترت راههای مقابله و مبارزه با آن آفت‌ها را بیابد. توصیه به حجاب و عفاف در اسلام و رعایت هنجارهای الهی به منظور پاکسازی جان و روان انسان‌ها و تطهیر آنان از آلودگی، نابسامانی‌های اخلاقی، خانوادگی و اجتماعی، متجلی شدن ارزش‌های عالی انسانی و اخلاقی، بالا بردن بهداشت روانی افراد جامعه و شکوفایی استعدادهای طبیعی انسان و افزایش کارایی اجتماعی و میرا شدن جامعه از تحریکات جنسی است. بر این اساس تقویت حجاب و عفاف در جامعه موضوعی است که قرآن راهکارهای مناسب آن را تبیین کرده است.

واژگان کلیدی: حجاب، بی‌حجابی، راهکارهای قرآنی، اسلام

۱ - استادیار دانشگاه شهید مدنی آذربایجان

۲ - کارشناسی ارشد الهیات و معارف اسلامی - علوم قرآن و حدیث دانشگاه شهید مدنی آذربایجان

تحلیلی بر تهاجم نظام استکبار جهانی بر عفاف و حجاب در کشورهای اسلامی

◀ اصغر نقدی (۱)

استکبار جهانی برای رسیدن به سرمایه و سلطه همه امکانات خود را بسیج کرده و بر فضیلت‌ها و ارزش‌ها می‌تازد. و نیز عفاف و حجاب در جوامع اسلامی به عنوان یک ارزش دینی، ملی و انسانی مورد تهاجم گسترده آن جبهه قرار گرفته است. بازشناسی تهاجم استکبار و نظام استعماری به عفاف و حجاب در جوامع اسلامی و ابعاد آن بویژه در سایه رصد جامع وضعیت کنونی کشورهای اسلامی و آشنایی با علل آن، ضرورتی انکارناپذیر است. بنابراین، هدف اصلی پژوهش تحلیل و تبیین علل و برنامه‌های استکبار جهانی برای آسیب رساندن به عفاف و حجاب در کشورهای اسلامی است. مطالعه حاضر از نوع پژوهش‌های بنیادی است که با روش تحقیق کیفی مبتنی بر تحلیل محتوایی انجام یافته و شیوه گردآوری داده‌ها در آن، کتابخانه‌ای می‌باشد؛ به این ترتیب که با بررسی متون مرتبط با محوریت تهاجم استکبار جهانی بر عفاف و حجاب مطالب لازم گردآوری شد و سپس به تبیین و تفسیر داده‌ها، مبادرت گردید. این تحقیق به لحاظ هدف، کاربردی و از نظر گردآوری داده‌ها، توصیفی بوده و برای تحلیل محتوای داده‌ها از منابع مختلف کتابخانه‌ای و سایت‌های مرتبط و سایر منابع اطلاعاتی استفاده شده است. از این رو، در این پژوهش سعی شده است تا با تکیه بر روش تحلیلی - اسنادی به بحث در ارتباط با سازه فوق پرداخته شود. پژوهش حاضر نشان می‌دهد آسیب رساندن به عفاف و حجاب و ترویج بی بند و باری یکی از برنامه‌های نظام استکباری برای عقیم کردن مغزها با هدف

جلو گیری از تولید علم به عنوان پشتیبان اصلی صنعت و تولید کالا در جوامع اسلامی است. تا این جوامع خریدار و مصرف کننده کالاهای تولیدی آن ها باشند و از این طریق بسترهای وابستگی اقتصادی، فرهنگی و سیاسی جوامع اسلامی به استکبار جهانی فراهم شود و اقتصاد سرمایه داری روز به روز تقویت گردد.

واژه های کلیدی: استکبار جهانی - عفاف و حجاب - سرمایه داری - دزدی مغزها - عقیم سازی مغزها

تحلیل جامعه‌شناختی حجاب با تأکید بر بعد اعتقادی و پیامدی دینداری دانشجویان مطالعه موردی: دانشجویان دانشگاه تبریز

◀ معصومه وطن دوست^(۱)

حجاب به عنوان کنشی اجتماعی نقش اساسی در حفظ ارزش‌های اجتماع داشته است. اما همیشه افرادی هستند که این ارزش‌ها و هنجارها را نادیده می‌گیرند و امروزه در جامعه اسلامی ما تخطی از باورها و ارزش‌ها شکل ملموس‌تری به خود گرفته و جمعیت جوان خصوصاً قشر دانشجو را که بیشتر دست‌خوش نخواستگی‌اند را تحت‌تاثیر قرار داده است. چنانچه ترویج فرهنگ حجاب که از ضرورت‌های دین اسلام است؛ با همه‌های فکری متعددی مواجه بوده و به مساله‌ای اجتماعی بدل گردیده است این در حالی است که دینداری می‌تواند به عنوان عامل مهمی در سبک زندگی افراد در سطح جامعه عمل نماید. این نوشتار بر مبنای پژوهشی با هدف بررسی رابطه بین بعد اعتقادی و پیامدی دینداری و تاثیر آن بر حجاب در میان دانشجویان دانشگاه تبریز (در سال تحصیلی ۹۴-۹۳) صورت گرفته است. طرح نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای و ابزار سنجش پرسشنامه است. بررسی میانگین‌ها نشان می‌دهد که میانگین بعد اعتقادی ۴/۸۹ از ۵ و برای بعد پیامدی ۲/۲۵ از ۵ می‌باشد و ۲۸/۳ درصد دانشجویان حجاب را برای زنان امری ضروری می‌دانند و این در حالی است که ۹۹/۶ درصد دانشجویان به یگانگی خدا و قرآن کریم اعتقاد دارند. یافته‌ها حاکی از آن است که تاثیر بعد اعتقادی دینداری بر سبک زندگی و پوشش دانشجویان کم رنگ بوده است.

کلید واژه‌ها: حجاب، دینداری، بعد اعتقادی، بعد پیامدی و دانشجویان